Muistio valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston kuulemiseen 13.10.2017
Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto
Neuvotteleva virkamies Heikki Piiparinen

Momentti 30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen

Momentille budjetoidaan luonnonvara- ja biotalouden kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja, ja se antaa hyvät mahdollisuudet esim. useita toimialoja koskevien luonnonvara- ja biotalouden kehittämishankkeiden toteuttamiseen.

Valtion vuoden 2018 talousarviossa momentille ehdotetaan määrärahaa 14,880 milj. euroa, missä vähennystä vuoden 2017 talousarvioon 2,0 milj. euroa. Vähennys aiheutuu kärkihankkeiden rahoituksen muutoksista.

Vuoden 2018 määrärahan arvioitu käyttö eri kohteittain:

	milj. euroa
1. Biotalous- ja puhtaat ratkaisut -kärkihankerahoitus:	
- metsätiedon ja sähköisten palveluiden kehittäminen	4,000
- veteen perustuvien liiketoimintojen (sininen biotalous) kehittäminen	1,000
- ravinteiden kierrätys sekä Itämeren ja vesien suojelu	5,000
2. Luonnonvara- ja biotalouden muut kokeilu- ja kehittämishankkeet	
- kansallisen biotalousstrategian toimeenpanoa tukevat hankkeet ja muut luonnonvaratalouden kehittämishankkeet	2,400
- Tapio Oy:ltä hankittavat palvelut ja muut metsäalan kehittämishankkeet	1,500
- METSO-ohjelman valtakunnalliset hankkeet	0,500
3. Tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito	0,300
4. Kalastusta koskevien sopimusten valvonta	0,180
Yhteensä	**14,880**

1. Biotalous- ja puhtaat ratkaisut -kärkihankerahoitus

Kärkihankerahoituksen käyttö esitetään erillisessä muistiossa.

2. Luonnonvara- ja biotalouden muut kokeilu- ja kehittämishankkeet

Kansallisen biotalousstrategian toimeenpanoa tukevat hankkeet

Momentin määrärahasta noin 2,4 milj. euroa suunnataan biotalousstrategian toimeenpanoa edistävien hankkeiden toteuttamiseen MMM:n vastuulle kuuluvissa toimenpiteissä sekä muihin luonnonvarataloutta edistäviin kehittämishankkeisiin. Määräraha täydentää Biotalous ja puhtaat ratkaisut -kärkihankerahoitusta: sillä voidaan rahoittaa sellaisia hankkeita, joilla ei ole kärkihankestatusta mutta jotka ovat keskeisiä biotalousstrategian toimeenpanon kannalta.

Määrärahaa tähän tarkoitukseen on ollut käytettävissä vuodesta 2015 alkaen ja sillä on rahoitettu yli 40 hanketta, joiden painotuksia ovat olleet huoltovarmuuden parantaminen, kiertotalouden kehittäminen, uusien yritysten syntymisen tukeminen ja edellytysten luominen biotalouteen perustuvalle kestävälle kasvulle. Hankerahoituksen suuruus on vaihdellut 10 000-320 000 euron välillä. Suurin osa hankkeista on saanut vuositasolla rahoitusta 50 000 - 100 000 euroa. Monet pienehköt hankkeet ovat olleet pilottihankkeita, joista joillekin on saatu jatkorahoitusta muista rahoituslähteistä.

Esimerkkejä huoltovarmuuden parantamiseen tähtäävistä hankkeista:

- Energia- ja ravinneomavarainen maatila
- Vihreän talouden toimintamalli
- Sinisen biotalouden kehittämissuunnitelma
- Kansallisten humalageenivarojen säilytys ja hyödyntäminen
- Proteiinitiekartta
- Kansallisen vesistrategian painopisteet ja tietopuutteet, yhdyskuntien ja ruuantuotannon veden käytön riskien hallinta ja mahdollisuudet

Esimerkkejä kiertotalouden kehittämiseen tähtäävistä hankkeista:

- Alueellinen kestävä ruokajärjestelmä -kokeilu (osana Sitran kiertotalouden tiekarttaa)
- Alueellisen ravinnekierron työkalu
- Nollakuituselvitys
- Metsäteollisuuden sivuvirtojen hyödyntäminen kilpailukyvyn lisäämiseksi ja kannattavuuden parantamiseksi
- Tuhkan tuotanto- ja käyttöpotentiaalit
- Valvonta- ja kuormitusjärjestelmän (VAHTI) täydentäminen

Esimerkkejä uusien yritysten syntymisen tukemiseen tähtäävistä hankkeista:

- Biomassa-atlas
- Uusituvan energian toimialapäällikkö
- Elintarviketeollisuuden arvoverkko osana biojalostamokonseptia
- Kemian arvoverkko osana biojalostamokonseptia
- Siniseen biotalouteen liittyvä kalaöljyhanke
- Biotalouden rahoituslähteet tietopaketti (www.biotalous.fi -sivustolla)

Esimerkkejä hankkeista joilla luodaan edellytyksiä biotalouden kestävälle kasvulle:

- Ruokamaailman suunnittelutyö
- Suomalaiset bioenergiaratkaisut Kiinan uusiutuvan energian kasvaville markkinoille
- Biotalouden keinon kohti ilmastokestävyyttä (BILKE)
- Kalatalouden ja uusiutuvan energian kehittäminen rakennetuissa vesistöissä sekä siihen liittyvät pilotit
- Nykypuuston runkomuotoa kuvaavat mallit
- Mahdollisten eurooppalaisten ilmastosäännösten vaikutukset Suomen ja EU-maiden biotaloussektoriin
- Juurikäävän kantokäsittelyn laadun parantaminen omavalvonnalla
- Uudistuvan metsäalan tilastointihanke

Vuonna 2018 rahoitettavissa hankkeissa erityistä huomiota kiinnitetään biomassojen käytettävyyteen ja kestävyyteen, teollisuuden sivuvirtojen jatkojalostukseen lisäarvotuotteiksi, ekosysteemipalveluiden tuotteistamiseen sekä biotalouden hyväksyttävyyden varmistamiseen.

Tapio Oy:ltä hankittavat palvelut ja muut metsäalan kehittämishankkeet

Määrärahasta käytetään noin 1,5 milj. euroa metsiin perustuvan biotalouden kehittämistä tukeviin hankkeisiin. Tästä käytetään noin miljoona euroa Tapio Oy:ltä ostettaviin palveluihin. Vuonna 2018

hankittavat palvelut kohdistuvat seuraaviin teemoihin: metsien hoito ja käyttö, metsäluonto ja kulttuuri, metsäpolitiikka ja metsänomistus, puhtaat vedet, metsätalouden infrastruktuuri, ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja biotalous. Hankittavat asiantuntijapalvelut tukevat Kansallisen metsästrategian toteutusta. Lisäksi määrärahasta noin 400 000 - 500 000 euroa on tarkoitus suunnata hankehaun kautta Kansallisen metsästrategian toteutusta tukeviin hankkeisiin. Määrärahan käyttöä on tarkoitus suunnata lisääntyvissä määrin hankehakujen kautta tulevina vuosina.

METSO-ohjelman valtakunnalliset hankkeet

Momentin määrärahasta 0,5 milj. euroa on tarkoitus käyttää METSO-ohjelman valtakunnallisten kehittämishankkeisiin ja yhteistoimintaverkostoihin. Tällä hetkellä käynnissä olevilla hankkeilla pyritään mm. kehittämään mm. suojavyöhykehakkuita, riistametsänhoitoa, lehtoalueiden kokonaisvaltaista luonnonhoidon suunnittelua ja toteutusta sekä tulen käyttöä talousmetsissä.

3. Tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito

Vuonna 2018 tietojärjestelmien kehitystyön käytetään noin 300 000 euroa, painopisteenä ovat vapaa-ajan kalastuksen tietojärjestelmien ja rekistereiden kehittäminen.

4. Kalastusta koskevien sopimusten valvonta

Momentin määrärahasta käytetään n. 0,180 milj. euroa Tenojoen ja Näätämöjoen kalastuksen valvontaan ja *Gyrodactylus salaris* -loisen torjuntaan. Lisäksi määrärahalla järjestetään kalastuslupien myynti Tenojoella, missä uuden kalastussopimuksen mukaisen sähköisen luvanmyyntijärjestelmän jatkokehittäminen sekä uusien kalastusmääräysten aiheuttama lisääntynyt valvontatarve on otettu huomioon määrärahassa.